

KEMALİZM ÜÇÜNCÜ BİR İDEOLOJİDİR

Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı ile Söyleşi

AYDINLANMA 1923: Kavram kargaşasının dorukta olduğu bir dönemde yaşıyoruz. Bu bulanıklığı biraz olsun gidermek için Kemalist ideolojiyi ana hatlarıyla tanımlar mısınız?

KIŞLALI: Kemalizm bir çağdaşlaşma ideolojisi. Bağımsızlık ve uluslaşma da çağdaşlaşmanın önkoşullarıdır. Bunları içeren bir çağdaştırmayı gerçekleştirmeliyiz. Çağdaşlaşmayı demokrasiden soyut düşünüyor olamazsınız. Son dönemde dünyanın geçirmiş olduğu dönüşümler içinde Kemalizmin güncelleşmiş olmasının en önemli nedenlerinden bir tanesi çağımızın önde gelen devrimcilerinin yanılgılarının ortaya çıkması Atatürk'ün ise doğru olanı yakaladığının anlaşılmasıdır. Lenin örneğin demokrasiyi ertelemiştir. Demokrasiyi belli bir aşamadan sonra gerçekleştirecek bir olgu gibi düşünmüştür. Atatürk'ün bir devrimci olarak üstünlüğü hiçbir zaman demokrasiyi ertelememiş olmasıdır. İdeojisi demokrasiyle bütünleşmiş, kalkınma, hakça toplum ve demokrasiyi bir bütün olarak düşünmüştür. Bu açıdan da bir son değerlendirme yapmak gerekirse **Kemalizm; üçüncü bir ideolojidir. Yani Ekonomik kalkınmayı, toplumsal kalkınmayı, siyasal dönüşümü, değişimi birbirinden ayrı parçalar olarak düşünmeyen üçüncü bir ideoloji olarak ortaya çıkıyor.**

Yaşadığımız tarih bizi doğruladı. Sovyetler Birliğinin yıkılmasından beri yaşananlar bizim haklı olduğumuzu doğruladı. 20. yy. bitmeden 20.yy'ın en büyük devrimcileri olarak adlandırılan birçok isim kendi halkları tarafından yadsındı. Adları meydanlardan kentlerden silindi. Kimisinin heykelleri yerlerde sürüklendi ki bunların birçoğu bunu hak etmemiştir. Atatürk ise yeniden güncelleşti. Bırakın yadsınmayı, unutulmayı yeni bir anlam kazandı. Yeniden büyüdü. Bu da neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösterir.

AYDINLANMA 1923: Şu anda güncel olan konulardan birisi de Kemalizm ve Atatürkçülük ayrımı. ADD'de bile yaşandı yaşanıyor. Biz Kemalizm diyenlerin ADD'de dışlandığını yaşamış bir grup olarak sizden öğrenmek istiyoruz. Sizin genel başkan yardımcılığınız döneminde ADD net bir Kemalist kimliğe sahip olacak mı?

KIŞLALI: Atatürkçülük ve Kemalizm birbirinden çok zıt ve ayrı kavramlar değil. *İzm* Fransızca olarak bir ideolojinin tanımlaması oluyor. Evrensel olarak da hemen hemen bütün dillerde kullanılıyor. Leninizm olarak söyleniyor. Türk dili kurallarına göre Lenincilik dersiniz aynı anlama gelir. Yada Stalincilik Maoculuk dersiniz Türk dili kurallarına göre konuşmuş olursunuz. Bu açıdan bakarsanız Mustafa Kemal ve Atatürk ayrı insanlar olmadığına göre -izm ve -çülük aynı anlama gelir. Niçin biz birini tercih ediyoruz, ben niye Kemalizmi tercih ediyorum. Bunun iki nedeni var. Biri içe dönük diğeri dışarı dönmük. Türkiye dışına çıktığımız zaman siyaset bilimi kitaplarında, ansiklopedilerde, ilgili insanlarla konuştuğunda Kemalim sözcüğüne rastlarsınız. Sosyalizm ve Leninizm gibi evrenseldir. İçe dönük nedeni daha önemli : 50'den biri Türkiye'ye egemen olan çizgi Atatürk'e evet Kemalizm'e hayır çizgisi. Atatürk'ü sevmekle Kemalizm aynı şey değil. Öyle dönemler oldu ki Atatürk putlaştırılırken kemalizm çiğnendi bir anlamda ve bu bazen Kemalizm adına yapıldı. Buna Kemalizm denmedi de Atatürkçülük dendi. Bunun en son ve en acı örneğini 12 Eylül'de yaşadık. Atatürk putlaştırılırken en önem verdiği ilkelerden ödünler verildi. En önem verdiği kurumlar birer birer yıkıldı. Ve o dönemde en gerçek Kemalistlerden Nadir Nadi ben Atatürkçü değilim diye kitap yazdı. Benim Atatürkçülük demememin nedeni bu. Atatürkçülük dediğinizde özellikle gençlerin büyük bölümü sizi yanlış anlıyorlar. Atatürk'ü putlaştıran ama düşüncesine, ideolojisine ve devriminin temel ilkelerine önem vermeyen birçok kişiyle sizi aynı kefeye koyuyorlar. O zaman da sizin kendinizi anlatmanız zorlaşıyor. Sizin onlardan farklı olduğunuzu anlatmanız zorlaşıyor. Bence Kemalizm kavramının yeniden canlanması ve bu açıdan olumlu. Bir yanlış anlaşılmanın önüne geçecektir ve doğrularda birleşenleri daha kolay birleştirecektir.

AYDINLANMA 1923: Peki ADD içinde ve dışında Atatürkçülüğü ve Kemalizmi ayırmaya çalışanların amacı ne olabilir?

KIŞLALI: Bir kısmı bilinçsizlikten *'izm'*i kötü bir şey olarak görüyorlar. *'İzm'* demek ideoloji demektir. İdeoloji demek kalıplaşma demektir. Bu da kötüdür. Elbetteki *'izm'* ideolojidir. Elbette Kemalizm de ideolojidir. Buna Atatürkçülük desanız da ideolojidir, ve her ideoloji de kalıplaşmaz. Nitelik Kemalizm içindeki devrimcilik ilkesi sürekli devrimci bir öze sahiptir. Bu

niteliğiyle de kalıplaşması sözkonusu değildir. Atatürk kendisi de buna karşıdır. Değişen dünyada değişmeyen kalıplar getirmek bizim gelişmemizi engeller diyor. Eğer bu eksen derken kastettiği 6 ilkedir. Aklın ve bilimin gereğini yerine getirirseniz işte o zaman benim manevi mirasçılarım olursunuz. Ben hiçbir dogma hiçbir ayet bırakmadım akli ve bilimi size rehber olark gösterdim. Akli ve bilimi bir ilkenin doğrultusunda kullanırsanız Kemalist olursunuz.

AYDINLANMA 1923: Yakup Kadri ile olan konuşmasında '*ideolojimiz var mı*' sorusuna olumsuz yanıt vermesinin bir nedeni de budur herhalde.

KIŞLALI: Burada kullanılan sözcük doktrin yani öğretidir. Her ideoloji bir öğretiye dayanmaz. öğreti ve ideoloji farklı şeylerdir. Sözkonusu Kemalizm olduğuna göre Kemalizmin doktrini yoktur ideolojisi vardır.

AYDINLANMA 1923: Geçen ay Aydınlanma1923'ün düzenlediği 21. yy 'da Kemalizm konulu sempozyumda çok istememize rağmen sizi aramızda göremedik. Ne yazık ki sempozyumda istediğimiz gibi bir model olarak Kemalizm vurgusu yeralmadı. Siz yıllardır bu konuları dile getiriyorsunuz. En son demokratik toplumcu çağrıda Kemalizm'in 21.yy'da Türkiye için bir model olduğunu savunuyorsunuz. Bu bağlamda 21.yy'da ulus devletin ve Kemalizmin geleceği nedir ve Kemalizmin ekonomik nedeni 21. yy'da Türkiye'nin sorunlarına yanıt verebilir mi?

KIŞLALI: YDD emperyalizmin aslında yeni bir biçimi. Emperyalizmin küreselleşme ideolojisinin aslında büyük devletlerin çıkarına göre oluşturulmuş olan YDD karşısında en büyük engel olan ulus devletin özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkeler açısından en büyük öncüsü Atatürk'tür. Kemalizm ulus devletten soyutlanarak değerlendirilemez. Kemalizmin özünde vardır ulus devlet anlayışı. Ulus devlet anlayışı 21.yy'da özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından önemini artırıyor. Elbette ki YDD içindeki büyük güçler kendi çıkarlarına uygun olarak karşılarındaki engel olarak gördükleri ulus devleti yıkmaya çalışacaklar. Özellikle tabii ki dışardaki ulus devleti yıkmaya çalışacaklar. Kendilerinininkini değil. Türkiye ve benzer konumdaki ülkeler de YDD içinde ezilmemek için kaçınılmaz olarak ulus devleti savunacaklar. Bana göre Kemalizmin 21. yy'a taşınmasında, giderek etkinlik kazanmasında, etkinlik alanının genişletilmesinde en önemli rolü bu koşullar hazırlayacaktır.

AYDINLANMA 1923: Ekonomik model olarak ?

KIŞLALI: Kemalizmin ekonomik modelinde tabii bir devletçilik anlayışı vardır. Onu halkçılıkla birleştirdiğiniz zaman ortaya çıkan görünüm açık. Hakça toplum, hakça gelişen toplum. Kemalizmde, kemalist devletçilikte devlet ne komunizmdaki gibi ideolojik yönelimlidir, ne de faşizmdaki gibi kutsal devlettir. Kemalizm içinde devlet toplumun bir ana önce çağı yakalaması için ve hakça toplumsal düzen oluşumu için bir araçtan ibarettir.

Bu devletçilik anlayışının 20'lerin koşullarına yanıt verdiğini ama artık 2000'lerin koşullarına yanıt vermediği görüşü doğru değil. Çünkü bu devletçilik anlayışı içinde bir defa özel kesime öncelik tanınması var. Atatürk'ün 1935 parti programına koyduğu tanım açık, özel kesim esastır diyor. Ama hatta devlet özvel kesime yardımcı olur. Toplumun genel çıkarlarının gerektirdiği her yerde devlet vardır. Şimdi 20'lerin koşullarında devletin çok daha fazla var olması gerekir. Çünkü özel kesim çok zayıftır. Bugün belki devletin çok daha az olması gerekir. Ama bu devletin yok olması ya da devletçiliğin yokolması anlamına gelmez. Örneğin bize hep özelleştirme için ne düşündüğümüz sorulur. Gayet açık. Kemalist devletçilik açısından olaya bakarsanız toplumun genel çıkarının gerektirdiği yerde özelleştirme de olabilir. Ama bu özelleştirmeyi Atatürk başından düşünmüş. KİT'lerin günün birinde halka devrini önceden düşünmüş. Elde edilecek gelirle yeni yatırımlar da düşünmüş. Ama bu özelleştirme olurken tabii Cumhuriyet tarihini boyunca oluşturulmuş olan bu birikimlerin iç-dış çıkar çevrelerine peşkeş çekilmesi söz konusu değil. Ulusal çıkarlarımızın tersine olarak bazı kesimlere önemli sektörlerin devri sözkonusu değil. Halkın çıkarlarının gerektirdiği yerde özelleştirme bu koşullarda olabilir. Zaten biz bunu demokratik toplumcu çağrıda çok açık olarak söyledik. Ama halkın genel çıkarlarının gerektirdiği yerde yeni yatırımlar da olabilir kamulaştırma da olabilir. Kemalizmin devletçilik anlayışı budur. Bu anlayışın 21. yy'da varoluş nedenini yitirmesi diye birşey döz konusu değil. Tam tersine küreselleşmenin belli boyutlara ulaştığı ve ekonomik açıdan büyük devletlerin çıkarlarının öne çıktığı bir dönemde elbette ki böyle bir devletçilik anlayışının varlığı ulusal çıkarlar açısından kaçınılmaz. Kemalist devletçilik bir yandan toplumun bir yandan kalkınmasını bir yandan çağı yakalamasını sağlamanın bir aracıdır, bir yandan da

hakça bir toplum olmasının aracıdır. Toplumdaki büyük çarpıklıkların, gelişmelerin giderilmesinin aracıdır. Bunlar ortadan kalkmıyor ki Kemalist devletçilik anlayışı ortadan kalksın. Tam tersine bu globalizm diye nitelendirilen yeni emperyalizmin yeni ideolojisi böyle bir devletçilik anlayışını daha da vazgeçilmez kılıyor.

AYDINLANMA 1923: Şu andaki mevcut siyasal partilerin en azından Kemalizm misyonun sahip çıkması gereken partilerin yeterince Kemalizm'e vurgu yapmadıklarını gözliyoruz. Bu bağlamda Kemalizmi iktidara taşıyacak bir siyasal yapılanma nasıl olmalı?

KIŞLALI:” Kemalizm'den yola çıkmış iki parti var: CHP, DSP. Bunlardan biri DSP belirli bir çizgiyi büyük sapmalar olmadan koruyabiliyor. Ama bizim savunduğumuz Kemalizm anlayışı ile tam olarak da çakışmıyor. Fakat bu partinin yapısı zaten Kemalizmin özüne ters. Çizgisi çok ayrı değil. Bazı noktalar da ayrılmalar olsa bile çok ters değil. Ama yapısı böyle bir anlayışla örtüşmüyor. CHP'ye gelince Kemalizmi neredeyse laikliğe indirgemek istiyor. Oysa Kemalizm laiklikten ibaret değil. Belki laiklik öncelik taşıyor, Kemalizmin pek çok ilkesinin önkoşulu. Laiklik olmadan demokratiklik olmaz Oysa demokratiklik cumhuriyetçiliğin özünde var. Laiklik devrimciliğin önkoşulu. Çünkü laikliğin olmadığı yerde devrimci bir oluşuma olanak yok. Laiklik halkçılığın önkoşuludur. Laikliğin olmadığı bir İslam toplumunda İslam seçkinleri öndedir ama halk önde değildir. Laiklik ulusçuluğun önkoşuludur. Bir islam devletinde ulusçuluk anlam taşımaz, ümmetçilik anlam taşır. Laiklik Belki neredeyse Kemalist ideolojinin olmazsa olmaz koşuludur. Bu doğru. Ama yalnız laiklikten ibaret değildir. Laiklik devletçiliğin dışında hepsinin önkoşuludur. CHP içinde çok geniş bir kısım içtenlikli olarak Kemalizme bağlı. Özellikle tabanında çok ulusalcı bir kesim var. Ama CHP tavanında Kemalizmi yadsıyan kesimler var. Ve ne yazık ki parti bunları dışlama gibi bir çaba içersine girmedir. Tam tersine bunlarla uzlaşma çabasına girdi. Böyle bir uzlaşma Kemalizmin özünü bağdaşmaz. CHP'nin son kurultayında ortaya çıkan durum ise açık bir şekilde sağa kaymaktadır. Kemalizmin özünden biraz daha uzaklaşmadır. Bu olabilir tabii. Herhangi bir siyasi parti tabanıyla birlikte buna karar vermişse bir dönüşüm geçirebilir. Ama buna 6 oklu parti altında CHP adını koruyarak yapmak tarihe karşı bir saygısızlıktır. Bu nedenden dolayı da bugün iki siyasal partimiz de kendilerini açık olarak Kemalist olarak nitelendiremediklerini görüyoruz. Peki Kemalizmin iktidara gelmesi nasıl olacak? Ülkenin esenliğe çıkmasını büyük ölçüde buna bağlıyoruz. Bunun iki aşaması var. 1) Kemalizmi doğru anlayanların biraraya gelmesi. Kemalizmin doğru tanımı üzerinde anlaşmaya varılması. 2) Bu doğru anlayışı paylaşılanların giderek sayısının artması. Yalnız sayı güç oluşturmaz. Sayı ve bilinç biraraya geldiğinde güç oluşur. İşte ADD'lerin ve ÇYDD'lerin en büyük işlevleri (ÇYDD daha çok toplumsal birtakım sorunların çözümüne eğiliyor. Ama ADD'nin temel işlevi Kemalizmi doğru tanımlamak, bu doğru tanım etrafında bir bilinç oluşturmaya ve bilinci oluşturanların sayısını arttırmak. Bunu ADD bir ölçüde yaptı. Örneğin sayısal olarak artış gerçekten de övünülecek bir yerde ama bu yetmez. Bilinç düzeyinin yükselmesi için de çaba göstermeli. Eğer biz bu sayısal artışı aynı hızla sürdürmesek de buna bilinç ögesini ekleyebilirsek o zaman Türkiye'de siyasal yaşama Kemalist güç yön verecek noktaya gelebilir. Oraya geldiğimiz zaman Kemalizmden kaynaklanmış olan iki partimizin büyük olasılıkla tutarlı bir çizgide birleşmelerine biraraya gelmelerine katkıda bulunabilir. Olursa iyi, olmazsa da bu bilinç düzeyine ulaşmış olan bu kitle kendi çıkışını kendi bulacaktır. Bunu çok açık şekilde koymakta yarar var. Herkes soruyor: ADD'ler çok hızlı büyüdü. Amaç bir siyasi parti yaratmak mı? Benim kafamda kesinlikle böyle bir amaç yok. Benim beklentim birincisi Kemalizme netlik kazandırmak ikincisi de o netliği paylaşan kitleyi büyütmek

AYDINLANMA 1923: Olası bir partileşme durumunda bunun ADD'ye sakıncası nedir?

KIŞLALI: Kendilerini başka partiler altında tanımlayan ve Kemalist ideolojiyi benimseyen kişiler için bir yol ağı çıkmış olacaktır. Ya eski partilerinde kalacaklardır ya da yeni partiye gireceklerdir. Bir kısmı yeni partiye geçebilir. Bir kısmı da eski partilerinde kalabilir. Böylece biz Kemalist gücü büyütelim derken bölünmesine de katkıda bulunmuş oluruz. Amaç yeni bir 3. parti yaratmak mıdır? Eğer çaresiz kalınırsa bu günün birinde kendiliğinden olabilir. Ama amaç bu olmamalıdır. Amaç tekrar ediyorum doğru Kemalist anlayışı herkesin kendi içinde bulunduğu örgütte savunması olmalıdır. Bu bir siyasi parti olmalıdır, sivil toplum örgütü olabilir, sendika olabilir. Herkes demokratik toplumcu çağrıda bizim özetlemeye çalıştığımız Kemalist anlayışı kendi içinde bulunduğu örgütlerde savunursa ve bunu benimseyenlerin sayısı artarsa o zaman zaten çıkış yolu zorlamalara gerek kalmadan kendiliğinden ortaya çıkar. O düzey gelmeden bu iki partiyi yeterince benimsemiyoruz, yeni bir parti kuralım, çözümü orada arayalım demek hareketi zayıflatabilir. Üçüncü bir bölen olur. Oysa amaç o değil. Zaten net bir Kemalist anlayış

etrafında birleşen insanlar sayısı hangi örgütlerde olurlarsa olsunlar çığ gibi artıyorsa günün birinde çözüm bizim hiç beklemediğimiz bir düzeyde ortaya çıkabilir.

AYDINLANMA 1923: Daha önce söylediklerinize atıfta bulunarak Türkiye’de sosyal demokratların çıkmazı altı okun çıkmazıdır görüşünün geçersiz olduğunu düşünüyorum. Sizin de böyle düşündüğünüzü sanıyorum. Kaldı ki Kemalizmin sağ ya da sol kavramların üzerinde bir kavram olduğunu düşünüyorum. Şu ortamda Kemalizmle Türk solunu bağdaştırmak ne kadar gerçekçi olur? Türk solu Kemalizmi benimsemiş durumda mı, genel anlamda DSP ve CHP düzeyinde değil.

KIŞLALI: Kemalizmi benimsemiş sol da var benisemeyen de var. Yalnız şu bana göre çok açık. Kemalizmin olası tabanı 20 yıl öncesine göre çok daha geniştir. Kemalist ideolojinin çizgisinde gerçekleşmiş olan Türk devriminin topluma kazandırdığı pekçok şeyi yitirme tehlikesi ortaya çıkmış durumda. Bu tehlike yokken Kemalizmi benimseyenlerin ya da çözüm olarak görenlerin oranı çok daha düşüktü. Böyle bir teklifle ortaya çıkmış olması, Atatürk’e evet Kemalizme hayır çizgisinin ülkeyi çıkmaza götürmesi Kemalizmin tabanını belki de Cumhuriyet tarihinde olmadığı kadar genişletmiştir. Durum böyle iken **Kemalizmi daha doğrusu altı oku sosyal demokrasinin çıkmazı olarak görmek bir aymazlıktır. Sosyal demokrasiyi Kemalizmin ayakbağı olarak görmek daha doğru olur.** Çünkü sosyal demokrasi yıpratıldı Türkiye’de. İlke olarak yıpratıldı. Kemalizmi net olarak savunan bir parti ortaya çıktığı takdirde bugün ANAP’ın DYP’nin hatta FP’nin tabanında olan bazı kesimlerin buraya kazanılması çok uzak bir olasılık değil.

AYDINLANMA 1923: Yalnızca sol tabana hitap eden bir Kemalist anlayış kendimizi sınırlamak olmuyor mu?

KIŞLALI: Kemalizm özünde soldur. Bir değişim ileriye dönük bir değişimi içerdiği için elbette ki sol bir harekettir. Yok ama şimdi FP’ye oy verenlerin hepsi sağcı mıdır? Toplumsal gereksinmelerin sonucu olarak sağcı mıdır? değildir. 1977 seçimlerinde Halk Partisi’ne oy verenlerin bir kısmı bugün FP’ye oy veriyor. Bunlar tepki oylarıdır. CHP 1977 seçimlerinde %42 oy almıştır. RP son seçimlerde bunun yarısı kadar oy almıştır. Bu aldığı oylar içinde üç kesim görüyoruz. Birincisi dinci kesim, onun kendisine özgü oylarıdır. Onu almak diye bir şey söz konusu olamaz. İkincisi tepkici kesim, üçüncüsü ise kararsız kesim. Net bir Kemalist parti tarafından oyları alınabilecek kesimler 2. ve 3.’dür. 1977’de CHP bu düzeni değiştireceğiz diyordu. Hakça düzeni savunuyordu. Düzenin dışladığı düzene tepki duyan kesimlerden çok büyük ölçüde oy aldı. Aynı şekilde bugün bir Kemalist parti RP’ye gitmiş oyların bir kısmını yeniden kendine çekebilir. Tepki oylarını çekebilir. Düzenin çarpıklıklarına, ahlaksızlıklara, bozukluklara tepki. Bunların hepsi ülkenin son yarım yüzyılında özellikle Özalcı politikaların uygulanmasıyla arttı. Kararsız oylar son değerlendirmede güçlüye yönelir. Siz güçlendiğiniz vakit de kararsızları çekmek olanağınız artar.

Cumhuriyetin temel değerlerine sahip çıkan tutarlı bir kimlikle ortaya çıktığınız zaman sırf RP korkusuyla ANAP’a DYP’ye giden oyları kendinize çekebilirsiniz. Çünkü onların ne kadar ikircikli davrandıkları ne kadar çelişkili davrandıkları ve bunun sonucunda ülkeyi nereye götürdüğü ortadadır. Bir yandan Cumhuriyete sahip çıkacağız diyorlar bir yandan Cumhuriyeti yıkacak güçlere bir aymazlık sonucu olarak en büyük ödünleri veriyorlar. siz ödünsüz bir Kemalist kimlikle ortaya çıktığınızda bunları yanınıza alabilirsiniz.

Kemalizmin halkçılık ilkesinin doğal sonucu olarak devrimcilik ilkesinin doğal gereği olarak düzenin dışladığı kitleleri yanınıza alabilirsiniz. Bunun adına ne dersiniz deyin. Sol diyebilirsiniz sağ diyemezsiniz. Bunun demokratik toplumculuk olduğunu smöylemek yanlış değil. Bizim çağrımızın adı da demokratik toplumcu. Kemalizm zaten özünde hem demokrasi hem de hakça toplum özlemini gerçekleştirmeye çalışır. Yani üç ilke doğrudan doğruya demokrasiyi gerçekleştirmeyi yönelik ilkelerdir. Cumhuriyetçilik, laiklik, ulusalcılık. Diğer üç ilke de devletçilik, devrimcilik, halkçılık hakça toplum özlemini yansıtan ilkelerdir. Bunların biraraya getirdiğimizin demokratik toplumculuğun özü ortaya çıkıyor. İster açıktan sol deyin ister demeyin özü ortadadır.

AYDINLANMA 1923: Şu anda Türkiye’de dış destekli sözde demokrasi mücadelesi veriyor. Bu ortamda ayrılıkçı Kürtçüler, sosyalistlerin büyük bir bölümü, İslamcılar çeşitli ortamlarda biraraya geliyorlar. Söylemlerinin ortak noktası da Türkiye Cumhuriyeti ve Kemalizm düşmanlığı. Bu noktada ister istemez Türk silahlı kuvvetleri ve MGK ön plana çıkıyor. Birçok

sivilin de demokratiklik adına silahlı kuvvetlerin karşısında tavır aldıkları görülüyor. Peki bu durumda Kemalistlerin Kemalist demokrasi tanımıyla nasıl bir tavır almaları gerekir?

KIŞLALI: Kemalizmde akılcılık önplandadır. Bir doğruyu kimin savunduğu değil doğrunun kendisi önemlidir. eğer demokratik gibi görünen bir kuruluş antidemokratik bir çizgiyi savunuyorsa alkışlayacak mısınız? Ama asker de demokrasiye sahip çıkıyorsa asker sahipleniyor diye buna karşı mı çıkacaksınız? Ne yapıyor MGK? Varolan yasaların uygulanmasını istiyor. Siz siviller olarak varolan yasalardan memnun değilseniz değiştirme olanağına sahipsiniz. MGK'nin kendisi anayasal bir kuruluş. Ben anayasaya hayır oyu verdim. Ama halkın %92'si evet oyu verdi. Anayasaya girmiş bir kuruluş. Yapısında Cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar da var. Bu yapının antidemokratik olduğunu söylemek çok kolay değil, halk oyuyla kabul edilmiş bir anayasa var ve kurumun içinde devletin bütün üst sivil görevlileri de var. Ne istediğine bakıyorsunuz. İsteddiği şeyler de antidemokratik değil. İsteddiği şeyler varolan yasaların uygulanması. Hukuk devleti iseniz varolan yasaları uygulayacaksınız. Özele bakarsanız istenenler demokrasinin olmazsa olmaz koşullarıdır. Yani bir siyasal parti çıkacak demokrasinin onu tanıdığı olanakları kullanarak demokrasiyi yıkmaya çalışacak ve siz bunu siyasal partidir diye kabul edeceksiniz ama sivil olmayan bir güç demokrasinin olanaklarını kullanarak onu yıkmamanın doğru olmadığını söyleyecek ve demokrasinin korunması için çaba gösterecek ve siz bunu demokrasi adına reddetedeceksiniz. Böyle şey olmaz. Ben her vesile ile şunu söylüyorum .Atatürk döneminde de parti kapatıldı. Bugünün Türkiye'sinde de kapatıldı. Önemli olan Bir partinin kapatılması değil, niçin kapatıldığıdır. Bir parti daha çok demokrasi istediği kökleştirmeye çalıştığı için kapatılırsa bu demokrasiye aykırıdır. Ama bir parti demokrasiyi yıkmak için demokrasinin olanaklarını demokrasinin temellerinin yıkmak için kullandığından dolayı kapatılırsa bu demokrasiye hizmettir. MGK böyle değerlendirilmelidir.

AYDINLANMA 1923: Radikal islama alternatif olarak bir ılımlı islamın Türkiye'ye dayatıldığını görüyoruz. Türkiyede ılımlı islam fikrinin federasyon kuramıyla birlikte ilk kez Özal döneminde gündeme geldiğini hatırlıyoruz. Öte yandan islamîyetin Anadolu Türk yorumunda genel olarak kabul gören düşünce şekli dogmatizmi reddeden ancak Allah sevgisine dayanan Anadolu islam düşüncesi ve bu da dogmatik islamcı düşünüşe karşın en etkin etkili alternatiflerden birisi. Sizce Kemalistlerin bu konuda ılımlı islamcılara özellikle Fetullahçılara tavrı ne olmalıdır?

KIŞLALI: Şimdi bir defa hangisinin kim olduğu, ister dinsel kökenli ister dinsel kökenli olmayan hangi siyasal hareket olursa olsun buna yaklaşırken bizim temel ölçütümüz Cumhuriyetin temel değerlerini benimsemek ve bunun kurum ve kurallarını kabul etmek olmalıdır. Eğer Cumhuriyetin temel değerlerini benimsiyor ise herhangi bir akımın -dinden şu veya bu ölçüde etkilenmiş olabilir- yadsınması için bir neden yoktur. Ama islamla birleşmek adına ister buna ılımlı islam deyin yada demeyin cumhuriyetin temel değerlerinden ödün vermek söz konusu ise bunun Kemalist bir bakış açısı ile kabul edilmesinin olanağı yoktur. Şimdi Fettullahçılık olayına gelince, Fettullahçılık olayının Türkiye dışındaki yanı ile Türkiye içindeki yanı arasında farklılık ortaya çıkıyor. Bütün gözlemler gösteriyor ki Türkiye dışındaki Fetullahçı okullardaki gerek eğitimin içeriğinde gerek eğitimi verenlerde cumhuriyetin temel niteliklere aykırı bir yan görünmüyor. Ancak ülke içindeki okullarda kabul edilmesi olanaksız kimi özellikler ve olaylar var. Görüntüde Atatürk'e ve cumhuriyete saygılı gözükseler de bu okullardaki uygulamaların böyle olmadığını gösteren birçok tanıklıklar ve gözlem var. Bu kabul edilemez. Ama Ortaasya İran ve Sudi Arabistan etkisi altına gireceğine, Fetullahçı okullar çağdaş laik demokratik öğelere saygılı olarak bu akımların önünü tıkiyorsa buna itiraz edilemez. İran ve S.Arabistan etkisinin Ortaasya ülkelerine girmesini istemeyiz. Tekrar ediyorum laik demokratik ve çağdaş bir eğitimi Türkiye adına oraya götürmek isteyen kurumlar hangileri olursa olsun bizim buna olumsuz bir tavrımızın olmaması gerekir. Ama özellikle vurgulamakta yarar görüyorum bizdeki durum öyle değil. Türkiye içindeki Fetullahçı grupların böyle olduğunu söylemek gerçekler gözlerini kapamaktır.

AYDINLANMA 1923: Bazı çevrelerin Atatürk'ü dinsiz, Kemalist devrimi de sosyal alanda olduğu gibi vicdani bazda da din düşmanı olarak gösterdiğini görüyoruz. Bu durum sizce geniş halk kitlelerini kemalizmden soğutur mu? Kemalistlerin halka sunması gereken bakış açısı ne olmalı.

KIŞLALI: Yani halkımız Ortaasya'dan taşıdığı gelenekleri ile Arabistan'ın Allah korkusuna dayalı islam anlayışına karşın Allah sevgisine dayalı islam anlayışını geliştirmiştir. Bunun çeşitli nedenleri var. İslamiyetten gelen nedenleri var, şamanizmden gelen nedenleri var, Anadolu

kültüründen gelen nedenleri var. Bunların oluşturduğu olgunlukla Anadolu halkının çoğunluğu bu tür propagandalara gelmiyor. Yapılan araştırmada Anadolu halkının %84'ünün Atatürk'e saygı ve sevgi beslediğini görüyoruz. Yine araştırmalara göre %84 oranda insan islam etkinliğine çok önem veriyor onun değerlerini büyük ölçüde benimsediğini söylüyor. Kişi oranın da aynı olması çarpıcıdır, fakat aynı kişiler değil. Yani o %16'lık kesim aynı insanlardan oluşmuyor. Ama bu oranlarda önemli olan Anadolu halkının kendisini hem müslüman olarak tanımlayıp hem de Atatürk'ü sevmesidir. Kemalistlerin yapması gereken şudur. Atatürk'ün dine karşı olmadığı da laikliğin dinsizlik olmadığı da açıktır. Bunları içtenlikle vurgulamak gerek. Bunları vurgulamak dinci kesime verilmiş bir ödün değil tam tersine dürüstlüğün bir göstergesidir. Bunu vurgularken dayanacağımız çok somut göstergeler var. Yani Türkiye'de ilk kez Kuran'ın Türkçesini yayınlatan kişi Atatürk'tür. Türk halkının kendi dinsel kitabını anlamasını sağlamıştır. Halkın kendi dinini iyi bilerek gereklerini yerine getirmesini sağlamak üzere büyük çabalarda bulunmuştur. Bizim toplumumuz dışında 2 somut örnek aklıma geliyor . Birincisi birkaç yıl önce Fransa'da ölen müslümanların manevi önderi şeyh Abbas'ın sözü bir tanesi de daha yeni Fransa'da kitabı çıkan *Marsilya müftüsünün* Atatürk'le ilgili değerlendirmesi. Bunların ikisi de Arap ve ikisi de çok önemli din adamları ve bizim toplumumuzun dışından bakan insanlar. İkisi de Atatürk'e saygı duyuyorlar, onun devriminin kesinlikle dine karşı olmadığını söylüyorlar. Hatta şeyh Abbas Türklerin Atası cehaletle savaştı, dinle savaştı diyor. İslamcı çevrelerin Atatürk'ü dinsizlikle suçlaması ne kadar yanlışsa kendisine solcu diyenlerin laiklik adına bunu yapması da yanlış ve tarihsel gerçeklere terstir. İki uç bir noktada, yanlışta birleşiyorlar.